

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a személyesen eljáró felperesnek a dr. Strassburger Gyula ügyvéd által képviselt Közhasznú társaság alperes ellen kegyeleti jog megsértése miatt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság előtt 21.P. 20.464/2005. számon megindított és a Debreceni Ítéltábla Pf. I. 20.225/2006/5. számú részítéletével elbírált perében - a jogerős részítélet ellen - az alperes részéről 33. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogerős részítélet - az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletének részbeni megváltoztatásával - megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes kegyeleti jogát azáltal, hogy a nagyszülei sírhelyét a megváltott használati idő letelte előtt elidegenítette, és oda más elhunyt eltemettetését lehetővé tette. Az alperest 400.000 forint nem vagyoni kártérítés és annak 2001. november 1. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatai megfizetésére kötelezte. A jogsértéssel érvényesített vagyoni kárigények tekintetében - a perköltségre is kiterjedően - az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az alperes másodfokú perköltségét 120.000 forintban állapította meg.

A jogerős részítélet - felülvizsgálati kérelemmel érintett részében - megállapította, hogy X. város területén található az un. Z. temető. Az 1970-es években a Z. temető kezelője egy cég volt. A temetőt kezelők személye 1989. évet követően több alkalommal megváltozott. Az alperes jogelődje 1996. július 1. napján történt megalakítását követően átvette a temető kezelői jogát, és miután 2000. február 23-án átalakult közhasznú társasággá, ettől az időponttól kezdődően az alperes lett a temető kezelője.

A jogerős részítélet megállapította, hogy felperes anyai ági felmenői 1899. óta temetkeztek a Z. temetőben. Nagyszüleit, valamint édesanyja két testvérét elhalálozásukkor a temető „A”. parcella 10. sor 6-7. számú (más számozás szerint „A”. parcella I. sor 6-7. számú) dupla sírhelyében temették el. A felperes legutóbb 1989. december 21. napján váltotta meg újabb 25 évre a dupla sírhelyet. A temető akkori kezelője a befizetési bizonylaton feltüntette a felperes nagyszüleinek nevét, sírhelyként az „A” parcella I. sor 7. számot azzal a megjegyzéssel, hogy „felirat nélküli”. A kettős sírhely az alperes által nyilvántartott adatok szerint az „A”. parcella 10. sor 6-7. számú sírhelyét jelenti. A felperes 2001. őszén, a halottak napja körül időben észlelte, hogy hozzátartozói sírhelyét az alperes megszüntette, és a 7. számú sírhely használatát idegen személy részére biztosította, mert oda X.Y-t temették el.

A jogerős részítélet álláspontja szerint az alperes azzal, hogy a Z. temetőben a felperes nagyszüleinek, és édesanyja testvéreinek sírját a felperes rendelkezési jogának fennállása alatt megszüntette, a felperes kegyeleti jogát megsértette.

A határozat indokolása szerint a felperesnek nem volt olyan kötelezettsége, hogy az ismeretlenek által eltulajdonított sírfeliratot esetenként pótolja. Ezzel szemben a sírhely helyének pontosítása, beazonosítása az alperes kötelezettsége volt, ezért nem járhat a rendelkezési jog megszűnésével az a körülmény, hogy a befizetést elfogadó kezelő a bizonylaton pontatlanul tünteti fel a megváltással érintett sírhelyet. Ezért alkalmazta a jogsértés kereset szerinti objektív jogkövetkezményét.

Megállapította az alperes kártérítési felelősségét is, mert a felek szerződéses kapcsolatának ellehetetlenüléséhez az alperes felróható magatartása vezetett. A temető kezelői jogát gyakorló alperest ugyanis a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. tv. végrehajtása tárgyában kiadott 145/1999. (X.1.) Korm. r. (R.) kötelezi arra, hogy a sírhelyek beazonosíthatósága érdekében nyilvántartó könyvet vezessen, amely - az elhunyt személyi adatain kívül - tartalmazza a sírhelytábla, a sírhelysor, temetési hely megjelölését, az eltemetettő valamint a sírhely felett rendelkezni jogosult személy beazonosításhoz szükséges adatait. A R. 17. § szerint a temető fenntartójának (kezelőjének) a temetőről térképet kell készítenie, amelyen fel kell tüntetni, hogy mely sírhelytáblák, sorok milyen

temetési helyek céljára vannak fenntartva, és a változásokkal legalább évente ki kell egészíteni. A nyilvántartások előírászerű vezetése kizárja annak lehetőségét, hogy a kezelő a használati (rendelkezési) jog fennállását ne észlelje. A rendelkezésre álló adatokból megállapítható, hogy a Z. temetőben a jogszabályban megkövetelt nyilvántartásokat hiányosan vezették. Annak ellenére, hogy a felperes a két sírhely rendelkezési jogát 2014. december 21. napjáig megváltotta, a nyilvántartások ezt nem tartalmazták. Nem mentesülhet az alperes a felelősség alól amiatt sem, hogy a korábbi kezelőtől a kezelői jog átvételekor nem kapott meg minden bizonylatot. A kezelői jog átvétele során az alperestől elvárható lett volna, hogy előre lássa a hiányos dokumentáció miatt a jogsértések lehetőségét. Ez pedig fokozott gondosságot, körültekintő eljárást, a rendelkezésre álló adatok pótlásának szükségességét indokolta. Ezt azonban elmulasztotta, ezért kártérítési felelőssége fennáll. Az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt a felperes vagyoni kárainak köre és terjedelme nem nyert tisztázását, ezért további bizonyítást tartott szükségesnek. A felperes nem vagyoni kárigényét ugyanakkor megalapozottnak és mértékét megállapíthatónak találta, ezért az alperest az okozott hátránnyal arányban álló nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte.

A jogerős részítélet hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú ítélet helybenhagyása érdekében az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a megállapított tényállásból téves jogi következtetésre jutott, ezért a jogerős részítélet jogszabálysértő.

Figyelman kívül hagyta a jogerős részítélet, hogy a Z. temető az 1993. május 26. napján kelt szerződéssel került a város tulajdonába. A szerződés alapján az átvevő képviselőjében a város Polgármesteri Hivatal Városgondnoksága gyakorolta a kezelői jogokat. 1993. szeptember 22-én a városgondnokság az üzemeltetéssel egyéni vállalkozót bízott meg. A város Közgyűlése 1996. május 30-án jogutód nélkül szüntette meg a városgondnokságot, majd 1996. július 1. napjával hozta létre az alperes jogelődjét. Ez azt is jelenti, hogy az alperes nem tartozik jogi felelősséggel a korábbi kezelők esetleges mulasztásáért. Emellett azt is állította, hogy a jogerős részítélet a rendelkezésre álló bizonyítékokat is tévesen mérlegelte. Az általa átvett nyilvántartások szerint a felperes hozzátartozóinak temetkezési helye nem az „A” parcella I. sor 6-7. sírhelye volt, hanem az „A” parcella 10. sor 6 és 7. számú sírhelye. Ennek a megállapításnak a helyességét az elsőfokú bíróság helyszíni tárgyalás alapján állapította meg. Az átvett nyilvántartások, egyéb dokumentumok nem hagytak kétséget afelől, hogy a nyilvántartások helyesek, ezért nem volt indok arra, hogy a nyilvántartásokat módosítsa, illetve az adatok helyességét tisztázza. Nem tudott arról, hogy 1986. évben helyszínrajz és térkép készült, amely a sorokat a korábbi nyilvántartástól eltérően

jelölte meg, az ilyen munkaanyag egyébként sem minősül hivatalos dokumentációnak. Ha hiba történt, arra olyan időpontban került sor, amelyre az alperes felelőssége nem terjed ki. A Ptk. 339. § az „általában elvárható” magatartást kívánja meg, a jogerős részítélet ezzel szemben az előrelátás olyan fokát határozta meg zsinórmértékül, amely már az objektív felelősség szintjét súrolja. A jogalap esetleges fennállása esetén is jogszabálysértően kötelezte a jogerős részítélet nem vagyoni kártérítés megfizetésére. A felperes nem vagyoni kártérítési igényét kizárólag a jogsértésre, emiatti megbotránkozására alapozta, nem vagyoni hátrány bekövetkeztét nem állított és nem is bizonyította.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős részítélet hatályban való fenntartását kérte.

A jogerős részítéletnek az alperes terhére a jogsértés elkövetését megállapító és az alperest nem vagyoni kártérítésben marasztaló rendelkezései a felülvizsgálati kérelemben írt indokok alapján nem jogszabálysértőek.

A Ptk. 75. § értelmében a személyhez fűződő jogokat, ezen belül a kegyeleti jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A Ptk. 85. § (3) bekezdése szerint a meghalt személy emlékének megsértése miatt a hozzátartozó kérhet jogvédelmet.

A sírhely a meghalt személy emlékének megőrzését szolgálja, és egyúttal azt biztosítja, hogy a hozzátartozók kegyeleti jogaikat ott gyakorolhassák. Akkor, amikor a sírhellyel rendelkezni jogosult hozzátartozó értesítése és hozzájárulása nélkül a megváltott sírhely használatát a temetőt kezelő szervezet megszünteti, idegenek számára un. rátemetést enged, a hozzátartozót megfosztja kegyeleti jogai gyakorlásától. Ezért a személyhez fűződő jogok súlyos megsértését jelenti, ha a temetőt kezelő szervezet a síremléket, a kegyeleti helyet jogosulatlanul megszünteti.

A perben rendelkezésre álló adatokból egyértelműen megállapítható volt, hogy a felperes hozzátartozóinak hamvait tartalmazó sírhelyek megszüntetésére 2001. évben, az alperes vagyonkezelői tevékenysége ideje alatt került sor, annak ellenére, hogy a felperes 1989. decemberében a két sírhely használati jogát 25 évre újraváltotta.

A személyhez fűződő jogok (kegyeleti jogok) megsértése esetén a sérelmet szenvedett személy a jogsértés objektív és szubjektív jogkövetkezményeinek alkalmazását kérheti. A Ptk. 84. § (1) bekezdés a/ pontja szerinti jogkövetkezmény a jogsértés objektív jogkövetkezménye, ezért annak alkalmazása során nincs relevanciája annak, hogy a jogsértés az alperesnek felróható-e. Nem sértett ezért jogszabályt a másodfokú bíróság akkor, amikor a jogsértést megállapította.

A sérelmet szenvedett személy a jogsértés miatt az objektív jogkövetkezményeken kívül kártérítés iránt is igényt terjeszthet elő, a Ptk. 84. § (1) bekezdés e/ pontja alapján, a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A Ptk. 339. § (1) bekezdés értelmében aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható volt.

E rendelkezés alapján a kártérítési felelősség megállapításához és megalapozottságához három együttes feltétel fennállta szükséges: a jogellenes magatartás, a kár, és a kettő között fennálló releváns okozati összefüggés. Személyiségi (kegyeleti) jog megsértésével összefüggő nem vagyoni hátrányok bekövetkeztét a felperesnek kell bizonyítania, a bíróság azonban a köztudomású tényeket akkor is figyelembe veszi, ha arra a felek nem hivatkoztak (BH 1995/273. sz. eseti döntés).

A mentesülést eredményező körülményt pedig a károkozónak kell bizonyítani.

A felperes előkészítő iratában hozzátartozói sírhelyének megszüntetése miatt az őt ért súlyos érzelmi tragédiára hivatkozott (P. 21.877/2001/11. sorsz. előkészítő irat 5. oldal). Emellett köztudomású tényként (Pp. 163. § (3) bekezdés) is elfogadható, hogy súlyos lelki szenvedést, tehát nem vagyoni hátrányt okoz, ha a sírhellyel rendelkezni jogosult személyt egyidejűleg - több közeli hozzátartozója vonatkozásában is - megfosztják attól a lehetőségtől, hogy emléküket a sírhelyük látogatásával megőrizze, kegyeleti jogait ily módon gyakorolja.

Mindezekből következik, hogy a jogellenes magatartás, a bekövetkezett kár, és a kettő között fennálló okozati összefüggés fennálltát a jogerős részítélet jogszabálysértés nélkül állapította meg.

A jogerős részítélet által is megjelölt jogszabály, a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. tv. 18. § (1) bekezdés szerint a temetőben a kegyeleti jogok gyakorlása céljából az üzemeltető nyilvántartókönyvet, sírboltkönyvet vezet. A 18. § (2) bekezdés értelmében a nyilvántartókönyvnek tartalmaznia kell a folyószámot, a temetés napját, az elhalt nevét, születési idejét, anyja nevét, legutolsó lakóhelyének címét, foglalkozását, az elhalálozás időpontját, a sírhelytábla, a sírhelysor, temetési hely számát, valamint az eltemetettő nevét, lakcímét és a síremlékre vonatkozó bejegyzéseket. A törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X.1.) Korm. r. 10. § (2) bekezdés értelmében a sírhelytáblákat, a sorokat és a temetési helyeket számozni kell. A temetési helyek

nyilvántartással való azonosíthatóságát biztosítani kell. A sírhelytábla számozását a helyszínen is fel kell tüntetni.

A perben rendelkezésre álló adatokból az állapítható meg, hogy a kezelői jog alperes általi átvételekor a temetőben nem volt biztosított a temetési helyeknek a nyilvántartásban szereplő adatokkal való beazonosíthatósága.

A Z. temető nyilvántartásainak hiányosságaira már a korábbi tulajdonos és a város között létrejött adásvételi szerződés megkötését megelőző dokumentumok is utalnak. Ezt támasztja alá az iratokhoz P. 21.877/2003/7. szám alatt csatolt, és a Város egyik osztályvezetője által 1993. április 16. napján a Vagyonkezelő és Vállalkozási Osztály részére írt tájékoztatás. Eszerint a Z. temető üzemeltetésre történő átvétele esetén gondot jelent - többek között - az is, hogy nem áll rendelkezésre az a névsor, amely sírhelyenként tájékoztathat a sírhely feletti rendelkezés jogosultságáról, és amelyből a sírhely újraváltások időszerűsége, nyomon követhetősége megállapítható.

Az alperes alkalmazottja tanúként vallotta, hogy akkor, amikor az alperes átvette a temetőt, a korábbi térképeket nem adták át az alperes (jogelődje) részére, csak a nyilvántartás került átadásra. A tanú vallott arról is, hogy az eredeti temetőkönyvet a korábbi kezelő készítette, amelyben a bejegyzések elég hiányosak voltak. Ezért ahogy azonosították a sírokat, úgy egészítették ki a nyilvántartást. (21.P.21877/2003/12. sz. jkv. 5. oldal) A korábbi kezelő, a GMK. volt gondnoka - tanúként vallotta, hogy gondnoki tevékenysége alatt minden egyes sírhely újraváltásakor ki kellett menni a hozzátartozóval a megváltani kívánt sírhelyhez, és az iratok alapján később azt be kellett azonosítani. Ennek az volt az oka, hogy „ez egy nagyon régi temető, és nagyon sok elhanyagolt sír van, és néha nem lehetett eldönteni, hogy ez egy sírhalom, vagy esetleg a kőművesek által otthagyt kupac”. A tanú arról is vallott, hogy helyszíni beazonosítás után arról a sírhelyről állította ki a felperesnek a befizetési bizonylatot, amelyet a felperes neki megmutatott. A tanú vallomása szerint nem volt olyan kimutatás, amely külön parcellánként, soronként, síronként tartalmazta volna (az előírásoknak megfelelően) a sírhelyeket. Csak egy olyan temetőkönyv volt, amely folyamatos sorszámozással tartalmazta a sírhelyeket.

Ilyen körülmények között a temető fenntartását (kezelését) elvállaló alperesnek észlelnie kellett a nyilvántartás hiányosságait és mindent meg kellett volna tennie annak érdekében, hogy a hiányzó nyilvántartásokat kiegészítse, a korábbi temetésekre, az eltemetett személyekre vonatkozó (szükséges) adatokat pótolja, a korábban rendelkezésre álló térképeket, a sírhellyel rendelkezni jogosult személyek adatait tisztázza. A

nyilvántartási hiányosságok miatt pedig fokozott körültekintéssel kellett eljárnia, ha meglevő sírhelybe "rátemetést" engedett. Az alperes azonban ezeket a jogszabályban is előírt kötelezettségeket nem teljesítette, tehát nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható volt. Helyesen jutott tehát a jogerős részítélet arra a következtetésre, hogy az alperes a kártérítési felelősség alól nem tudta magát kimenteni. A felperes nem vagyoni kárát a jogerős részítélet a Pp. 206. § (3) bekezdés szerinti mérlegelési körében, helyesen állapította meg, annak módosítására a Legfelsőbb Bíróság lehetőséget nem látott.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit a Pp. 275. § (3) bekezdés alkalmazásával hatályában fenntartotta. A felülvizsgálati eljárás során a felperesnek költsége nem merült fel, ezért a perköltségről rendelkeznie nem kellett. A Legfelsőbb Bíróság a 6/1986. (VI. 26.) IM. r. 13. § (1) bekezdés és 14. § alapján megállapította, hogy az alperes személyes illetékmentessége folytán a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Budapest, 2007. október 17.

dr. Völgyesi Lászlóné sk. a tanács elnöke, Angyalné dr. Demeter Judit sk. előadó bíró, dr. Mészáros Mátyás sk. bíró

A kiadmány hitelül:

Vné

tisztviselő